

ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТРАНСПОРТУ
Кафедра економіки та управління виробничим
і комерційним бізнесом

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до практичних занять з дисципліни
«ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ»
Частина 1

Харків - 2015

Методичні вказівки розглянуто та рекомендовано до друку на засіданні кафедри економіки та управління виробничим і комерційним бізнесом 2 квітня 2015 року, протокол № 10.

Рекомендується для студентів напрямку 6.030504 «Економіка підприємства», 6.030508 «Фінанси і кредит», 6.030507 «Маркетинг» денної форми навчання.

Укладачі:

доценти В.О. Зубенко,
І.В. Токмакова,
асист. М.В. Корінь

Рецензент

проф. О.Г. Кірдіна

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних занять
з дисципліни

«*ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ*»

Частина 1

Відповідальний за випуск Токмакова І.В.

Редактор Решетилова В.В.

Підписано до друку 11.06.15 р.

Формат паперу 60x84 1/16. Папір писальний.

Умовн.-друк.арк. 0,75. Тираж 50. Замовлення №

Видавець та виготовлювач Українська державна академія залізничного транспорту,
61050, Харків-50, майдан Фейербаха, 7.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 2874 від 12.06.2007 р.

Зміст

Вступ.....	4
Тема 1. Застосування традиційних прийомів економічного аналізу в оцінці діяльності підприємства...	6
Тема 2. Факторний аналіз.	9
Тема 3. Методика виявлення та підрахування господарських резервів.....	12
Тема 4. Аналіз виробництва та реалізації продукції (робіт, послуг).....	14
Тема 5. Аналіз використання основних фондів та матеріальних ресурсів підприємства	18
Тема 6. Аналіз трудових ресурсів підприємства.....	23
Контрольні питання для самоперевірки.....	26
Список літератури.....	29

ВСТУП

Методичні вказівки призначені для закріплення теоретичних знань і практичних навичок студентів з дисципліни «Економічний аналіз».

Основні задачі вивчення студентами курсу «Економічний аналіз» такі: засвоїти узагальнені в теорії економічного аналізу знання, отримати вміння і навички практичної роботи з аналізу виробничої і фінансово-комерційної діяльності на підприємстві, що дозволили б їм щонайкраще досягти економічних цілей виробництва — одержання високих прибутків у результаті виявлення резервів виробництва і розробки заходів щодо їхньої реалізації, вибору оптимальних рішень на перспективу.

Предметом курсу є виробнича і фінансово-господарська діяльність підприємств.

Успішне вивчення курсу «Економічний аналіз» та оволодіння методикою економічного аналізу в значній мірі залежить від організації проведення практичних занять.

Метою практичних занять з економічного аналізу є здобуття студентами систематизованих знань і практичних навичок використання аналітичних інструментів для об'єктивного оцінювання господарських ситуацій, вироблення і обґрунтування оптимальних управлінських рішень. Студенти мають засвоїти зміст аналізу, з'ясувати джерела інформації, осмислити сутність методу економічного аналізу, оволодіти методичними прийомами аналізу економічних показників.

Для проведення практичних занять відповідно до навчального плану розроблено комплекс практичних навчальних завдань для відпрацювання на заняттях в аудиторіях і через самостійну роботу. В завданнях наведено необхідну для аналізу вихідну інформацію і таблиці. Цифрові дані умовні, відпрацьовані для навчальних цілей. На практичних заняттях з кожної теми студенти мають змогу відпрацювати навички аналітичної роботи: виконати розрахунки аналітичних показників, впливу чинників на результати, надати об'єктивної оцінки результатам, виявленим у процесі аналізу, вишукати резерви поліпшення фінансово-господарської діяльності підприємств.

У вказівках містяться завдання для самостійної роботи та питання для самоперевірки за темами курсу, що сприятиме

розвитку знань та вмінь у студентів з системного оцінювання діяльності підприємств, виявленню внутрішніх резервів раціонального використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів.

У завданнях, призначених для самостійної роботи студента, наводиться 25 варіантів вихідних даних, які подано у вигляді інтервалу. Згідно з номером за списком групи студент визначає власний варіант вихідних даних. Наприклад, якщо обсяг виробництва продукції подано у вигляді інтервалу 1200...1275 тис. грн., варіант студента згідно зі списком – 15-й. Визначаємо крок зміни даного показника таким чином:

$$\frac{1275 - 1200}{25} = 3 \text{ тис. грн.}$$

Потім для 15-го варіанта знаходимо значення показника:

$$1200 + 3 * 15 = 1245 \text{ тис. грн.}$$

У тому випадку, якщо у вихідних даних задачі не визначено інтервал значень показника, то ці дані однакові для всіх варіантів.

Методичною основою виконання наведених завдань є ці методичні вказівки, а також підручники, навчальні посібники з дисциплін «Економічний аналіз», «Аналіз господарської діяльності» перелік яких наведено наприкінці цих методичних вказівок, а також статті у фахових економічних виданнях («Економіка України», «Економіст», «Фінанси України» та ін.).

ТЕМА 1

ЗАСТОСУВАННЯ ТРАДИЦІЙНИХ ПРИЙОМІВ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ В ОЦІНЦІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Завдання 1.1. За даними таблиці 1.1 провести аналіз виконання плану.

Таблиця 1.1 – Аналіз виконання плану обсягу виробництва

Вид продукції	Обсяг виробництва, тис. грн		Абсолютне відхилення (+,-)	Виконання плану, %
	план	факт		
А	300...350	325...350		
Б	250...300	225...275		
В	500...550	510...600		
Разом	1050...1200	1060...1225		

Завдання 1.2. Проаналізувати структуру та динаміку нематеріальних активів за даними таблиці 1.2.

Таблиця 1.2 – Вихідні дані для аналізу структури та динаміки нематеріальних активів

Група нематеріальних активів	Сума, тис. грн	
	Минулий рік	Звітний рік
Нематеріальні активи захищені:		
патентами на відкриття	315...340	420...470
авторськими правами	800...850	835...865
свідоцтвами на товарний знак	610...660	690...715
ліцензіями	150...180	120...185
Незахищені матеріальні активи	3200...3500	3100...3225

Завдання 1.3. За даними таблиці 1.3 визначити базисні та ланцюгові темпи зростання і приросту продуктивності праці.

Таблиця 1.3 – Вихідні дані для розрахунку темпів зростання та приросту продуктивності праці

Показник	Рік			
	2007	2008	2009	2010
Обсяг товарної продукції, тис. грн	3321... 3349	2158... 2226	2700... 2800	3500... 3600
Кількість робітників, люд	785...810	720...795	710...760	750...800

Завдання 1.4. За даними таблиці 1.4 розрахувати середню ціну продукції підприємства способами середньоарифметичної простої та середньозваженої.

Таблиця 1.4 – Вихідні дані для розрахунку ціни

Ціна, грн	Обсяг виробництва, шт.
280...330	1200...1325
310...385	1000...1075
240...265	1500...1575
350...375	1250...1300

Завдання 1.5. Нейтралізувати вплив структурного фактора на обсяг реалізації продукції. Вихідні дані для проведення розрахунків подано в таблиці 1.5.

Таблиця 1.5 - Вихідні дані для оцінки зміни обсягу товарної продукції

Вид продукції	Ціна, тис. грн	Обсяг виробництва, шт.		Питома вага, %	
		план	факт	план	факт
А	30...60	500...750	540...790		
Б	6...10	500...650	360...435		
Усього	-	1000...1400	1000...1225		

Завдання 1.6. Нейтралізувати вплив вартісного фактора на

обсяг реалізації продукції. Дані для проведення розрахунків подано в таблиці 1.6.

Таблиця 1.6 – Розрахунок впливу вартісного фактора на обсяг реалізації продукції

Вид продукції	За планом			Фактично			Фактичні обсяги за плановими цінами		
	Кількість, шт.	Ціна, грн	Сума, грн	Кількість, шт.	Ціна, грн	Сума, грн	Кількість, шт.	Ціна, грн	Сума, грн
А	1200... 1250	50... 100	60000 ... 125000	1500... 1550	60... 90	90000			
В	900... 975	80... 155	54000... 151125	1000... 1075	70... 120	70000			
Разом	2100... 2225		1140000... 276125	2500... 2625		160000			

Завдання 1.7. Привести до порівняльного вигляду показники товарної продукції за кожний рік п'ятирічки з першим роком указанного періоду (таблиця 1.7).

Таблиця 1.7 - Вихідні дані для проведення порівняння

Рік	Собівартість звітного періоду, тис.грн	Зміна цін, тис. грн
2000	195...270	-
2001	200...250	10...60
2002	205...280	-15...-65
2003	207...302	-13...-63
2004	210...260	-

Завдання 1.8. Нейтралізувати вплив об'ємного фактора, коли відомо, що підприємство виробило за рік 12000...16000 стільців, собівартість кожного складала 530...580 грн при запланованій – 525...575 грн, і 6000...9000 крісел собівартістю 930...980 грн кожне (запланована собівартість – 933...983 грн).

ТЕМА 2

ФАКТОРНИЙ АНАЛІЗ

Завдання 2.1. Визначити в кожній групі результативні і факторні показники за характером їх зв'язку:

- 1) випуск продукції, чисельність персоналу, продуктивність праці;
- 2) продуктивність праці, рівень техніки, технології, механізації виробництва, праці, управління;
- 3) ритмічність поставок, ритмічність випуску продукції;
- 4) випуск продукції, середньорічна вартість основних виробничих фондів, фондівіддача, витрати сировини, матеріаломісткість.

Завдання 2.2. Серед наведених показників виділити кількісні, структурні і якісні показники: середньорічна вартість основних фондів, кількість працівників, собівартість одиниці продукції, собівартість випуску, норма витрат на одиницю продукції, втрати робочого часу, фондівіддача, рентабельність.

Завдання 2.3. Визначити вплив факторів на відхилення фактичної продуктивності праці від планової за допомогою способів елімінування. Самостійно визначити показники, необхідні для проведення розрахунків. Дані для виконання розрахунків наведено в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Вихідні дані аналізу продуктивності праці

Фактори	За планом	Фактично
Обсяг товарної продукції, тис. грн	800...850	850...925
Кількість працівників, люд	45...70	42...92
Тривалість робочого дня, год	8	7,5...7,8
Кількість робочих днів, дн	250..300	200...275

Завдання 2.4. Визначити вплив факторів на зміну обсягу реалізації продукції індексним методом відповідно до наведених даних (таблиця 2.2).

Таблиця 2.2 – Аналіз обсягу реалізації продукції

Види продук-	Кількість, т	Ціна, грн за кг	Обсяг реалізації, тис. грн

ці	за планом	фактично	за планом	фактично	за планом	фактично
1	2	3	4	5		
A	9...18	10...15	15...25	15,5...25,5		
B	6...12	7...12	14...18	15...30		
C	8...16	7...12	22...32	21,5...42,5		
Разом	x	x	x	x		

Завдання 2.5. За даними таблиці 2.3 скласти чотирифакторну модель випуску товарної продукції та розрахувати вплив факторів за розробленою моделлю логарифмічним способом. Порівняти показники розрахунків з розрахунками, виконаними способом ланцюгових підстановок. Зробити висновки.

Таблиця 2.3 – Вихідні дані для аналізу впливу факторів на зміну обсягу товарної продукції

Фактор	За планом	Фактично
Обсяг товарної продукції, тис. грн	800...850	850...925
Кількість робітників, люд	45...70	42...92
Тривалість робочого дня, год	8	7,5...7,8
Кількість робочих днів, дн	250..300	200...275

Завдання 2.6. За допомогою методу абсолютних різниць проаналізувати вплив факторів на обсяг випуску продукції (таблиця 2.4).

Таблиця 2.4 – Вихідні дані для оцінки впливу факторів на обсяг випуску продукції

Показник	План	Фактично
----------	------	----------

Середньооблікова кількість робітників, люд	3000...3500	2960... 3460
Середня кількість днів, відпрацьованих одним робітником за рік, дн	220,833...275	220,44... 263,876
Тривалість робочого дня, год	7,706...7,906	7,763...7,968
Середньогодинний виробіток, грн	4,897...5,098	5,133...5,226

Завдання 2.7. Визначити методом відносних різниць (у відсотках) вплив зміни питомої ваги робітників у кількості працівників і середньорічного виробітку робітника на середньорічний виробіток працівників і на обсяг виробництва. Вихідні дані подані у таблиці 2.5.

Таблиця 2.5 – Вихідні дані для оцінки впливу факторів на виробіток працівників та обсяг виробництва

Показник	План	Факт
Середньорічний виробіток робітника, грн	3200... 3325	3300...3425
Питома вага кількості робітників у кількості працівників	0,68...0,76	0,67...0,75
Кількість працівників, люд	1520...1570	1500...1575

Завдання 2.8. Провести аналіз впливу факторів на рентабельність підприємства методом ланцюгових підстановок. Визначити величину неподільного залишку. Вихідні дані подані у таблиці 2.6.

Таблиця 2.6 – Вихідні дані для аналізу рентабельності підприємства

Показник	План	Факт
Чистий прибуток підприємства, тис.	2000...2225	2240...2365

Основні виробничі фонди, тис. грн	8000...8125	8800...8925
Оборотні кошти, тис. грн	4000...4250	3700...3750

Завдання 2.9. Визначити, як зміниться величина матеріальних витрат на виробництво продукції, якщо при незмінній матеріаломісткості продукції в 10,2...12,67 грн/виріб обсяг виробництва зросте на 10...15 %. Обсяг випуску у базовому періоді складає 1200...1350 од. продукції.

Завдання 2.10. Як зміниться фонд оплати праці при незмінній кількості Ч=1400...1600 осіб, якщо рівень середньої заробітної плати зросте на 45...95 грн? У базовому періоді середня заробітна плата – 210...260 грн.

ТЕМА 3

МЕТОДИКА ВИЯВЛЕННЯ ТА ПІДРАХУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ РЕЗЕРВІВ

Завдання 3.1. Визначити резерви зростання прибутку від випуску товарної продукції при недопущенні браку, якщо:

- собівартість забракованої продукції – 175...225 грн;
- витрата на виправлення браку - 75 ...150 грн;
- сума відрахувань із зарплати винуватців браку - 50 ... 75 грн;
- рентабельність продукції (якісної) – 10 %.

Завдання 3.2. Визначити резерви зростання випуску продукції за рахунок залучення додаткових ресурсів та за рахунок більш ефективного їх використання. Вихідні дані для проведення розрахунків наведено в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1 – Вихідні дані для оцінки резервів зростання випуску продукції

Показник	Період	
	Звітний рік	Майбутній рік
Маса сировини, яка	5000...5125	5640...5690

використовується, т		
Витрати сировини на одиницю виробу, кг	250...275	240...290

Завдання 3.3. Визначити резерви зростання випуску продукції за рахунок приросту кількості одиниць обладнання, часу його роботи та випуску продукції за одну машино-годину. Дані для виконання розрахунків наведено в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2 – Вихідні дані для оцінки резервів зростання випуску продукції

Показник	Значення показника	
	поточне	прогнозне
Кількість машин, шт.	50...75	54...79
Час роботи однієї машини, год	3500...3650	3675...3825
Випуск продукції за маш. год, тис. грн	50...75	52...77

Завдання 3.4. Визначити вплив факторів на зміну середньорічного виробітку працівників та резерви збільшення обсягу випуску продукції за даними, наведеними в таблиці 3.3.

Таблиця 3.3 – Аналіз середньорічного виробітку працівників

Показник	За планом	Фактично	Абсолютне відхилення (+/-)	Відсоток виконання плану
1	2	3	4	5
Кількість працівників, осіб	156...206	142...192		
з них робітників	138...188	129...179		

Продовження таблиці 3.3

1	2	3	4	5
Кількість відпрацьованих днів одним робітником, дн	203...228	201...226		
Тривалість робочого	8	7,3...7,5		

дня, год				
Середньогодинний виробіток одного робітника, грн	11...15	15...19		

Завдання 3.5. На основі наведених даних визначити резерви зниження собівартості одиниці продукції (таблиця 3.4).

Таблиця 3.4 – Розрахунок резервів зниження собівартості

Показник	Значення показника
Фактична собівартість виробу, грн.	300...350
в тому числі змінні витрати, грн.	200...225
Фактичний обсяг виробництва, шт.	20000...22500
Резерви зростання виробництва продукції, %	15
Резерви зниження суми постійних витрат, %	10
Додаткові витрати на освоєння резервів зростання випуску продукції, грн	?

ТЕМА 4

АНАЛІЗ ВИРОБНИЦТВА ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ (РОБІТ, ПОСЛУГ)

Завдання 4.1. Розрахувати базисні і ланцюгові темпи зростання та приросту обсягів виробництва та реалізації продукції. Зробити висновки. Вихідні дані подані у таблиці 4.1.

Таблиця 4.1 – Вихідні дані для розрахунку темпів зростання обсягів виробництва та реалізації продукції

Показник	Рік				
	2009	2010	2011	2012	2013
Обсяг виробництва продукції, тис. грн	12875	12753	12924	13145	12700
Обсяг реалізації продукції, тис. грн	12800	12720	12810	13105	12235

Завдання 4.2. Проаналізувати виконання плану виробництва продукції за обсягом та за асортиментом усіма можливими способами (таблиця 4.2). Розрахувати коефіцієнт відновлення асортименту.

Таблиця 4.2 – Виконання плану виробництва продукції за асортиментом

Вид продукції	За попередній період, тис. грн	Звітний період, тис. грн.			Враховується у виконан-ня плану, тис. грн
		за планом	фактично	виконання плану за обсягом, %	
А	1600	1600...1750	1570...1630		
Б	2400	2100...2250	2150...2260		
В*	-	400...600	400...700		
Г	900	900...950	1081...1100		
Д	600	-	-		
Ж*	-	500...625	349...410		
З	500	700...810	686...752		
Інша прод.	2000	2200...2325	2264...2598		
Усього	8000	8400...9310	8500...9350		

*«В» й «Ж» - нові види продукції.
 ** Усі планові завдання по окремих видах продукції виконані.

Завдання 4.3. Дати оцінку виконання плану за сортністю продукції на підставі наведених у таблиці 4.3 даних. Розрахунки середньої сортності виконати різними способами. Визначити вплив факторів на зміну обсягу товарної продукції.

Таблиця 4.3 – Оцінка виконання плану за сортністю

Сорт	Ціна за 1 шт., грн	За планом		Фактично	
		кіл-ть, шт.	пит. вага, %	кіл-ть, шт.	пит. вага, %
I	100	800...900		1020...1150	
II	90	150...175		60...80	
III	80	50...70		120...130	

Завдання 4.4. Провести аналіз виконання плану ритмічності

виробництва. Вихідні дані подані у таблиці 4.4.

Таблиця 4.4 – Обсяг товарного випуску по декадах

Декада	Обсяг товарного випуску, тис. грн	
	За планом	Фактично у цінах плану
I	4500...4750	4200...4326
II	4500...4750	4500...4786
III	4900...5125	5000...5130

Завдання 4.5. Проаналізувати вплив зміни кількості реалізованих виробів і цін на виручку від реалізації продукції. Вихідні дані подані у таблиці 4.5.

Таблиця 4.5 – Аналіз впливу факторів на зміну обсягу реалізації продукції

Виріб	Реалізовано виробів, тис. шт.		Ціна за один виріб, тис.грн		Виручка від реалізації продукції		Відхилення			Резерв збільшення реалізації продукції
	2012 р.	2013 р.	2012 р.	2013 р.	2012 р.	2013 р.	Усього	У т.ч. за рахунок		
								обсягу	цін	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
А	150...175	125...142	30	28						
Б	127...145	124...136	5	6						
В	389...486	362...410	8	6						
Г	121...136	125...132	1,2	1,6						

Завдання 4.6. Визначте обсяг реалізації продукції на підприємстві. Встановіть, які фактори впливали на обсяг реалізації у звітному періоді. Розрахуйте величину їх впливу за даними таблиці 4.6.

Таблиця 4.6 – Розрахунок впливу факторів на обсяг реалізації продукції

Показники	За планом, тис. грн	Фактично, тис. грн	Абс. відх.,	Вплив фактора
-----------	---------------------	--------------------	-------------	---------------

			тис. грн	тис. грн	%
1 Товарна продукція	135221	101102			
2 Залишки товарної продукції на складі:					
на початок періоду,	3140...4520	3140...4610			
на кінець періоду	2250...3410	1240...3520			
3 Залишки відвантаженої, але не реалізованої продукції:					
на початок періоду,	6290...5803	6290...6700			
на кінець періоду	2320...2100	3170...3800			
4 Реалізована продукція					

ТЕМА 5

АНАЛІЗ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ФОНДІВ ТА МАТЕРІАЛЬНИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА

Завдання 5.1. Проаналізувати структуру основних виробничих фондів (ОВФ) підприємства та визначити вплив факторів першого рівня на фондівіддачу (таблиця 5.1), якщо відомо, що обсяг виробництва продукції у 2012 році склав 287236 тис. грн, а у 2013 році – 301450 тис. грн.

Таблиця 5.1 – Вихідні дані для аналізу основних виробничих фондів

Показник	Рік		Структу- ра ОВФ у 2012 р.	Структу- ра ОВФ у 2013 р.	Абс. відхи- лення	Відн. відхи- лення, %
	2012	2013				
Середньорічна вартість ОВФ, тис. грн	6791	8150				
виробничі будівлі	1300	1520				
виробничі споруди	2700	3500				
силове обладнання	1590	2100				
робоче обладнання	120	170				
Усього активна частина ОВФ						
Будівлі та споруди соціальної сфери	1081	860				
Питома вага активної частини ОВФ						
Фондовіддача ОВФ						
Фондовіддача активної частини ОВФ						

Завдання 5.2. Проаналізувати стан основних фондів підприємства (таблиця 5.2) і розрахувати такі коефіцієнти: коефіцієнт зносу; коефіцієнт придатності основних фондів; коефіцієнт оновлення основних фондів; коефіцієнт вибуття основних фондів; коефіцієнт приросту основних фондів; суму зносу основних фондів, тис. грн

Таблиця 5.2 – Аналіз стану та руху основних фондів, тис. грн.

Наявніс- ть на 1 січня звітнього року	Надійшло у звітному році		Вибуло у звітному році		Наявність на 1 січня наступного за звітним роком	Наявність на 1 січня наступного за звітним роком за винятком зносу (залишкова вартість)
	усього	у тому числі: введено в дію нових основних фондів	усього	у тому числі: ліквідація основних фондів		
44 559	4 755	4 286...4325	3 072	2 418...2523	46 242	24 688

Завдання 5.3. Розрахувати фондоозброєність праці та вплив факторів на її величину (в абсолютному та відносному вираженні), якщо планова середньорічна вартість основних виробничих фондів становить 1900...2100 тис. грн, фактична – 2000...2400 тис. грн. Кількість робітників за планом 150...170 осіб, фактична – 140...160 осіб. Зробити висновки.

Завдання 5.4. За даними таблиці 5.3 виконати аналіз впливу факторів на зміну фондівіддачі основних фондів підприємства та визначити резерви збільшення обсягу випуску продукції.

Таблиця 5.3 – Вихідні дані для аналізу показників ефективності використання основних фондів

Показник	За планом	Фактич- но	Відхиленн я від плану (±)
1	2	3	4
Обсяг випуску продукції, тис. грн	8400	8500	
Середньорічна вартість, тис. грн:			
основних виробничих засобів	1120	1181	
1) активної частини	672	708	
2) одного верстата	11,5	11,8	
Питома вага активної частини ОВФ			

Продовження таблиці 5.3

1	2	3	4
Фондовіддача, грн:			
1) основних виробничих фондів			
2) активної частини			
Середньорічна кількість верстатів	58	60	
Відпрацьовано за звітний період усіма верстатами, тис. год	185	172	
У тому числі одиницею обладнання:			
1) годин	3189,7	2866,7	
2) змін	431	398,2	

3) днів	236,8	288,5	
Коефіцієнт змінності роботи обладнання	1,82	1,38	
Середня тривалість зміни, год	7,4	7,2	
Випуск продукції на 1 верстат. год, грн			

Завдання 5.5. Проаналізуйте ефективність використання одиниці обладнання за даними таблиці 5.4, якщо календарний фонд часу — $365 \cdot 24 = 8760$ год, а фонд часу при двозмінній роботі — 3984 год.

Таблиця 5.4 – Аналіз ефективності використання одиниці обладнання

Показник	Минулий рік	Звітний рік		Відхилення		
		потреба	факт	від минуло-го року	від потреби	
					сума	%
1	2	3	4	5	6	7
1 Режимний фонд часу роботи верстата						
2 Коефіцієнт використання календарного фонду часу	0,46...0,3	0,50...0,35	0,47...0,32			

Продовження таблиці 5.4

1	2	3	4	5	6	7
3 Відпрацьовано верстато- годин						
4 Коефіцієнт використання режимного фонду часу	0,74	0,80	0,70			
5 Коефіцієнт змінності роботи обладнання						

Завдання 5.6. Проаналізувати показники використання виробничої потужності та роботи обладнання за такими даними:

кількість обладнання -1; прогресивна продуктивність одиниці обладнання – 20 т/год, ефективний фонд робочого часу – 8000 год/р.; плановий випуск продукції 116000...123500 т, фактичний – 106000...980000 т; плановий фонд робочого часу – 7600 год, фактичний – 6700 год. Зробити висновки.

Завдання 5.7. Оцінити забезпеченість підприємства матеріальними ресурсами за даними таблиці 5.5.

Таблиця 5.5 – Аналіз забезпеченості матеріалами

Вид матеріалу	Потреба	Укладено договорів	Надійшло за договорами	Інші надходження	Надійшло всього	Коефіцієнт			
						матеріалами	Забезпеченос-ті	прийняття заявок	виконання договорів
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Прокат чорних металів, т Усього	1800... 2100	1670	1560	240					

Продовження таблиці 5.6

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
У тому числі:									
сталь конструкцій-на	460...670	460	360	100					
сталь листова	400...650	400	400	—					
труби сталеві	340...610	340	340						

Завдання 5.8. Визначте основні показники ефективності використання матеріалів і сировини (таблиця 5.6).

Таблиця 5.6 – Аналіз ефективності використання матеріальних ресурсів підприємства

Показник	Минулий рік	Звітний рік		Відхилення		
		план	фактично	від минулого року, %	від плану	
					сума	%
Обсяг продукції, тис. грн	4825...5920	4950	4980... 5100			
Матеріальні витрати, тис. грн	2395...3465	2664	2690... 2710			
Матеріаловіддача, грн						
Матеріаломісткість продукції, грн						
Перевитрата (+), економія (-) матеріалів, тис. грн						

ТЕМА 6

АНАЛІЗ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА

Завдання 6.1. – Проаналізувати використання трудових ресурсів на підприємстві. Розрахувати: коефіцієнт обороту з прийому; коефіцієнт обороту зі звільнення; коефіцієнт загального обороту; коефіцієнт плинності кадрів. Вихідні дані для проведення розрахунків наведено в таблиці 6.1.

Таблиця 6.1 – Вихідні дані для аналізу руху персоналу

Показники	Осіб людей
Кількість працівників на початок звітної року	2 758...2950
Прийнято – усього	519...551
у тому числі:	
по організованому набору	116...119
Особи, що закінчили навчальні заклади	17...18
переведених з інших підприємств	2...4
прийнято самим підприємством	361...375
переведено в робітники з інших категорій персоналу свого підприємства	23...35
Вибуло – усього	
у тому числі:	
переведено на інші підприємства	10...15
у зв'язку із закінченням терміну договору	0
у зв'язку з переходом на навчання, призовом на військову службу, виходом на пенсію і з інших причин, передбачених законом	119...132
за власним бажанням	228...261
звільнено за прогул та інші порушення трудової дисципліни	109...111
переведено з робітників в інші категорії персоналу	0
Кількість працівників на кінець звітної періоду	2 292...2453
Середньооблікова кількість робітників	2 789...2985

Завдання 6.2. Розрахувати середній тарифний розряд за даними таблиці 6.2 і зробити висновки про відповідність кваліфікації робітників вимогам виробництва.

Таблиця 6.2 – Вихідні дані для оцінки забезпечення персоналом

Розряд	Обсяг робіт, норм. год	Кількість робітників
1	250...390	2
2	420...450	5
3	180...260	4
4	-	2
5	280...350	3

6	140...190	1
---	-----------	---

Завдання 6.3. Оцінити вплив факторів на зміну фонду робочого часу (таблиця 6.3).

Таблиця 6.3 – Аналіз фонду робочого часу

Показник	Умовні позначення	Минулий період	Звітний період	
			за планом	фактично
Середньооблікова кількість робітників, осіб	ЧР	1010...1123	1000	958...998
Відпрацьовано одним робітником:				
1) днів	Д	219...222	219	210...213
2) годин	ЛГ _р			
Середня тривалість робочого дня, год	Т	7,9...8,3	8,0	7,6...7,9
Фонд робочого часу, тис. год	Ф _{р.ч.}			

Завдання 6.4. Визначити способами абсолютних та відносних (у відсотках) різниць вплив факторів на зміну продуктивності праці одного працівника (таблиця 6.4). Обчислити резерви підвищення ефективності праці працівника.

Таблиця 6.4 – Вихідні дані для аналізу впливу факторів на зміну виробітку

Показник	За планом	Фактично
Виробіток продукції на одного працівника, грн		
Питома вага робітників у загальній кількості персоналу, %	89...92	92...95
Відпрацьовано одним робітником, дн	22...24	22...24
Тривалість робочого дня, год	8,0...8,2	7,8...8,3
Середньогодинний виробіток, грн	18...35	21...37

Завдання 6.5. Визначити вплив факторів на виробіток інтегральним способом, використовуючи дані таблиці 6.5.

Таблиця 6.5 – Вихідні дані для факторного аналізу виробітку

Показник	За попередній період	Фактично за звітний період
1 Обсяг продукції, тис. грн	152253	130119
2 Середньооблікова кількість працівників, осіб	360...385	330...375

Завдання 6.6. Провести факторний аналіз фонду оплати праці, використовуючи дані таблиці 6.6.

Таблиця 6.6 – Вихідні дані для аналізу фонду оплати праці

Показник	Попередній рік	Звітний рік
1 Середньооблікова кількість працівників, осіб	200...256	100...154
2 Середньомісячна заробітна плата одного працівника, тис. грн	800...958	1000...1125

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1 В чому полягає значення економічного аналізу в управлінні підприємством?

2 Які основні види економічного аналізу підприємства? Надайте їм коротку характеристику.

3 Розкрийте зміст предмету економічного аналізу діяльності підприємства. Які основні функції та завдання аналізу діяльності підприємства?

4 Розкрийте зміст принципів економічного аналізу.

5 Дайте порівняльну характеристику методу, методики та методології економічного аналізу.

6 Яка послідовність здійснення комплексного аналізу господарської діяльності підприємства?

7 Які групи методів економічного аналізу існують? Розкрийте їх складові.

8 Надайте коротку характеристику прийому порівняння. Охарактеризуйте основні види порівняння в економічному аналізі.

9 Які основні види показників використовуються в економічному аналізі?

10 Розкрийте сутність факторного аналізу. Надайте характеристику основних його видів.

11 У чому полягає відмінність між детермінованим та стохастичним факторним аналізом?

12 Дайте визначення процесу моделювання.

13 Охарактеризуйте адитивні, мультиплікативні та кратні моделі.

14 Назвіть етапи проведення факторного аналізу.

15 Розкрийте сутність прийому елімінування. Наведіть порядок оцінки факторів із застосуванням його методів.

16 Поясніть суть організації та методичного керівництва аналітичною роботою на підприємстві.

17 Охарактеризуйте основні етапи аналітичної роботи на підприємстві

18 На чому ґрунтується вимога безперервності аналітичної роботи?

19 Які принципи організації інформаційного забезпечення аналізу господарської діяльності?

20 Дайте характеристику найважливіших видів економічної інформації, що використовується для економічного аналізу.

21 Назвіть основні інформаційні джерела для виконання аналізу на підприємстві.

22 Перерахуйте способи перевірки достовірності інформаційної бази аналізу.

23 В якій формі проводиться підготовка результатів аналізу? Що являє собою аналітичний звіт та безтекстова форма підготовки результатів аналізу?

24 Що розуміють під господарськими резервами? Які резерви відносяться до внутрішньовиробничих? Назвіть галузеві резерви. Які резерви є загальнодержавними?

25 Охарактеризуйте резерви за такими ознаками: за місцем виникнення; за факторами процесу праці; за стадіями життєвого циклу виробу; за способом виявлення; за ознакою часу.

26 Перерахуйте основні способи визначення величини резервів та дайте їм коротку характеристику.

27 Розкрийте загальну схему і послідовність аналізу виробництва продукції, робіт та послуг.

28 Перерахуйте основні завдання та джерела інформації аналізу обсягу виробництва і реалізації продукції.

29 У чому полягає аналіз асортименту і структури продукції, що виробляється, оцінка впливу асортиментно-структурних змін на економічні показники роботи підприємства.

30 Які показники використовуються при аналізі якості продукції?

31 Як проводять аналіз ритмічності випуску продукції?

32 Назвіть резерви підвищення обсягів випуску і реалізації продукції.

33 Розкрийте зміст методики аналізу основних виробничих фондів на підприємстві.

34 Які види основних засобів розрізняють за ступенем їх участі в процесі виробництва?

35 Які показники характеризують стан і рух основних фондів?

36 В чому особливість аналізу забезпеченості підприємства основними засобами?

37 Як провести аналіз технічного рівня основних засобів?

38 В чому особливість методики аналізу ефективності використання виробничого устаткування? Розкрийте зміст методики аналізу віддачі основних засобів.

39 Розкрийте особливості методики аналізу екстенсивного і інтенсивного використання виробничого устаткування.

40 Як проводиться аналіз забезпеченості підприємства матеріальними ресурсами?

41 В чому зміст методики аналізу матеріаломісткості продукції?

42 Значення, задачі і напрямки аналізу показників з праці.

43 Джерела інформації для аналізу показників з праці.

44 Аналіз кількісного і якісного складу персоналу підприємства.

45 Аналіз показників зовнішнього і внутрішнього обороту робочої сили.

46 Аналіз показників використання робочого часу і факторів, що впливають на його величину.

47 Які показники характеризують соціальний розвиток підприємства?

48 Охарактеризуйте факторні моделі, що використовуються для аналізу продуктивності праці.

49 Розкрийте зміст методики аналізу використання коштів на оплату праці.

50 Як проводиться аналіз резервів зростання продуктивності праці одного працюючого і одного робітника?

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1 Баканов, М.И. Теория экономического анализа [Текст]: учебник / М.И. Баканов, А.Д. Шеремет. - М: Финансы и статистика, 1997. - 416 с.

2 Бровина, Т.М. Теория экономического анализа [Текст]: учеб. пособие / Т.М. Бровина. - 2-е изд., испр. и доп. - Архангельск: Изд-во АГТУ, 2006. - 149 с.

3 Дикань, В.Л. Экономика предприятия [Текст]: учеб. пособие / В.Л. Дикань, Е.В. Шраменко, Н.В. Якименко. – Харьков: УкрГАЗТ, 2012. – 274 с.

4 Дикань, В.Л. Техніко-економічний аналіз діяльності підприємств залізничного транспорту [Текст]: підручник / В.Л. Дикань, В.В. Компанієць, І.Л. Назаренко. - Харків: УкрДАЗТ, 2013. - 504 с.

5 Івахненко, В.М. Курс економічного аналізу [Текст]: навч. посібник / В.М. Івахненко. – К.: Т-во "Знання" – Прес, 2000. - 207 с.

6 Івахненко, В.М. Курс економічного аналізу [Текст]: навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / В.М. Івахненко. – К.:

КНЕУ, 2000. - 263 с.

7 Коробов, М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств [Текст]: навч. посібник / М.Я. Коробов. – К.: Т-во "Знання", КОО, 2001. – 378 с.

8 Економічний аналіз і діагностика стану сучасного підприємства [Текст]: навч. посібник / Т.Д. Костенко, Є.О. Підгора, В.С. Рижиков, В.А. Панков [та ін.] – 2-ге вид., перероб. та доп. — К.: Центр учбової літератури, 2007. — 400 с.

9 Савицкая, Г.В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия [Текст]: учебник / Г.В. Савицкая. – 5-е изд., перераб. и доп. – М.: ИНРФА – М., 2009. – 538 с.

10 Шеремет, А.Д. Комплексный анализ хозяйственной деятельности [Текст]: учебник / А.Д. Шеремет. – М.: Изд-во ИНФРА–М, 2008. – 200 с.